

EKE – Kolozsvár 1891 túrakalauzok

Kós Károly

**Gyalogos és Kerékpáros
Emlék- és Teljesítménytúra
a Kakasos templomtól a Varjúvárig**

TÚRAKALAUZ

2018/6. szám

60 km
IV. kiírás

2018

55 km
XV. kiírás

Erdélyi Kárpát Egyesület
Kolozsvár 1891

**IX. KOLOZSVÁRI
MAGYAR NAPOK**

Kedves túratársunk!

Szeretettel köszöntünk az Erdélyi Kárpát Egyesület – Kolozsvár 1891 által megrendezett

Kós Károly Gyalogos és Kerékpáros Emlék- és Teljesítménytúrán!

A túra teljesítését akkor ismerjük el, ha a résztvevő szabályosan benevezett, minden ellenőrző ponton bélyegeztetett, és teljesítette a szintidőt.

A teljesítést oklevéllel és kitűzővel jutalmazzuk.

A túrán mindenki a saját felelősségére indul, a rendezőktől kártérítés semmilyen jogcímen nem igényelhető.

A túra részben tájvédelmi területen halad, annak természeti értékeit őrizd meg, hogy ugyanolyan szép maradjon, mint amilyen most!

Rövidítések, jelölések

MP = mérési pont (pl. **K-37**): olyan útvonalpont, amelynek a szervezők a túraútvonal lejárása során GPS-készülékkel lemérték a koordinátáit és a tengerszint feletti magasságát.

A fényképeken szereplő sorszám azt jelzi, hogy az illető kép a megfelelő számú MP környezetét ábrázolja.

EP = ellenőrző pont (pl. **5. EP**): az az útvonalpont, amelynél a pontbíró lebélyegzi az igazolólapot, és bejegyzí az áthaladási időpontot (beleértve a RAJTot és a CÉLt is)

tszf. = tengerszint feletti magasság

A, B, C = abban az esetben, amikor egy adott szakasznak több részből áll a térképe, a rész-térképek sorrendjét jelöli

Útvonaljelzések

A túra útvonalát kijeleztük: Kolozsvártól a Körösfő–Kalotánadas-műútig (DC 135) fehér-kék jelzőszalagokkal, innen a CÉLig fehér-piros jelzőszalagokkal és festett piros sáv jelzésekkel is.

A Tóthpál Tamás, illetve Mezei Elemér által az előző években készített túrakalauzok anyagát részben felhasználva szerkesztette és írta: Branea Róbert.

Fotók: Balló László, Branea Róbert, Lórinicz Ferenc, Nagy Zoltán

Képfeldolgozás: Lixandru Róbert / Térképek és grafikonok: Lixandru Róbert, Branea Róbert
Tördelés: Virág Péter

Közreműködtek: Maksay Katalin, Szabó Zsolt, Szikszai Attila, Szikszai Ildikó, Venczel Enikő
A térképek az openmaps.eu honlapról származnak.

A térképek és a grafikonok szerkesztése a Garmin BaseCamp™ programmal történt.

Nyomtatás: **photo**go
www.photogo.ro

ISSN 2601 – 6583, ISSN-L 2601 – 6583

BEVEZETŐ

„Kós Károly hívó szó. Hívó szó minden magyarnak: anyaországának és budapestinek, határon túlinak és erdélyinek, kalotaszeginek, székelyföldinek, sepsiszentgyörgyinek és még sorolhatnánk a magyarság évezredes lakhelyein élőket, akik számára Kós Károly neve egyszerre jelenti a magyarsághoz, az anyaföldhöz, Erdélyhez való ragaszkodást, a maradandó, népi építészetből táplálkozó, de mégis európai építészetet.”

(Dr. Kenyeres István)

A Kós Károly emlék- és teljesítménytúrák során az építész Kós Károly pályafutása kezdeti (1907–1914), egyben legizgalmasabb és legtermékenyebb alkotói időszakának három jelentős művét tekinthetjük meg: a Kakasos templomot a kolozsvári rajtnál, illetve a Szentimrei-villát és a Varjúvárat Sztánán, a célnál. Említésre méltó, hogy Kós Károly ebben a kezdeti időszakban valósította meg ékkövet jelentő főműveit, a budapesti Állatkertet és a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeumot, amelyek méltán emelték a magyar építészeti és művészeti világ kiemelkedő alakjává.

Az emléktúrák során a Kolozsvártól Sztánaig vezető festői úton és Sztána környékén felidézhetjük azokat a tájakat, amelyek Kós számára az alkotói hátteret jelentették, alkotói egyéniségét formálták, és ahol igazán otthon érezte magát.

„Napkeletről jöttem a nagy hegyek, sűgő fenyvesek és kis faluk világából, ahol még álmódnak szűkszavú kemény magyarok csudás álmokat, ahol még mesélnek fehérhajú vén nótafák nagy régi időkről, elmúlt világról, elporladt emberekről. Abban a világban sok a rom, az elárvult puszta magyar templom. És sovány a föld és köves nagyon. Ott Erdélyországban.” (Kós Károly)

Kakasos templom

Kós Károly életművének egyik legismertebb darabja Kolozsváron a Monostori úti református templom, a már építések is hangsúlyosan erdélyi magyar alkotás, ahova az építész a kalotaszegi templomok formakincséből és a népművészet motívumvilágából ihletett tapasztalatait mentette, de amelynek koncepciójában fellelhetők a századfordulóra jellemző szecessziós törekvések is. Követte a középkori eredetű katólikus templomokból átalakított református templomok példáját, a külsejében négy fiatornyos, a belsejében pedig a népi építészet sajátos elemeit – festett fakazettás mennyezet, szószék, úrasztala, padok – hordozó kalotaszegi templomok (a bánffy-hunyadi, magyargyerőmonostori vagy éppen a magyarvalkói templom) példáját.

A szakrális építmény tervezési folyamatáról ő maga így ír (Kós Károly: *Életrajz*, 1912):

„Tél elején sajtóságos módon jutottam hozzá egy szép új építészeti munkához. Az újjászervezett és anyásított kolozsvár-monostori református egyházközség elhatározta, hogy a monostori úton megvásárolt kertes telkére új templomot épít. A templom tervének elkészítésével a helybeli jónévű Spada építőmestert (és vállalkozót) bízta meg. Viszont az elkészült tervrajz a presbitérium egy részének nem tetszett, s ezenfelül az építési költségelőirányzata jóval meghaladta az egyházközség által e célból előirányzott 100 000 koronát. A presbitérium tehát felküdte a tervet és költségvetést nekem Pestre, azzal a kéréssel, hogy mondjak róla véleményt és tegyek esetleg javaslatot is. A terv nekem nem tetszett... Ezt a véleményemet indokoltan írásban fejtettem ki,

de javaslat helyett, egy ugyanakkora befogadóképességű templom vázlattervét készítettem el, melynek végösszege viszont 100 000 koronán belül maradt.

Az egyházközség elfogadta véleményezésemet, valamint tervjavaslatomat is, és megbízott a kiviteli tervek elkészítésével.”

Az építkezés 1913 nyarának elején kezdődött, majd ugyanazon év végén az épület már tető alá is került.

A templom legfontosabb díszítőeleme – amely megjelenik az oszlopfőkbe vésvé, a tornyot koronázó díszítésként, a lámpaterveken, a templom kovácsoltvas kerítésén – a népi ornamentika egyik kedvelt motívuma, a kakas, amelyből a templom népszerű megnevezése is ered. Kós Károly jól ismerte a népi hiedelem mellett a kakas egyetemes szimboliztikáját is: a napfelkeltét jelző kukorékolása miatt a fény és a hajnal, ezáltal a születőben levő szellemi világosság madara; a hírnév, az éberség és a figyelem jelképe; a szerencséhez is kapcsolódik; de kiemelt helyet kap a legtöbb vallás és hiedelemrendszer szimbólumai között is. A keresztény felfogásban is szimbolikus jelentéssel bír.

A templom hosszanti elrendezése észak–dél irányú. Alaprajza a román kori bazilikáéhoz hasonlít: egy magasabb főhajóból és két alacsonyabb mellékajóból áll, amelyek egy egyenes záródású apszisban végződnek. Lévén, hogy református templomról van szó, az apszis nem kap sajátos szerepet, ezért itt, a főhajótól egy fallal elválasztva, a tanácsterem funkcióját tölti be. A déli oldalon a hajókhoz egy előcsarnok csatlakozik, mely magába foglalja a toronyba és a karzatra vezető lépcsőket. A nyugati mellékhomlokzathoz egy kis, négyzet alaprajzú portikusz csatlakozik.

A négyzet alaprajzú, magasabb torony, négy fiatornyával, meghatározó eleme a főhomlokzatnak és a templom egészének, míg a másik oldalon elhelyezkedő, kör alaprajzú torony az egyensúly és az összhang megtartására és kifejezésére szolgál. Mindkét toronynak funkcionális rendeltetése is van: a nagy toronyból lépcső vezet a karzathoz, majd a haranghoz, a hengeres torony lépcsője pedig szintén a karzatra való feljutást teszi lehetővé. A nagy torony sisakja alatt, egy egyszerű, római számokkal ellátott, a fal síkjából éppen csak kiemelkedő, négyzet alakú toronyóra kapott helyet.

Az otthonos hangulatot, az egyszerű, mindennapi ember környezetében fellelhető anyagok, eszközök, formák, motívumok használatát helyezte előtérbe, miközben a környezet adta lehetőségeket figyelembe véve, funkcionalitásra törekedett.

Kós Károly az 1970-es években végzett külső felújítási munkákban is részt vett.

Az utolsó felújítás 2013-ban valósult meg, a Konzol stúdió által készített építészereti felújítási tervek alapján, amikor a templomhajót fedő tető eternit lapjait zöld mázaz Zsolnay cserepekre cserélték, megerősítették a tetőszerkezetet és felújították a villanyhálózatot.

Varjúvár

„...megszereztem tehát Sztánán, az állomáson is felül egy kicsi-kis darabocská meredek hegyoldalt, s oda ragasztottam egy kicsi-kis házacskát.”

Kós Károly egykori háza 1910-ben épült a sztánai állomástelepen, amely Kós munkásságának szellemi, családjának mindennapi otthonává vált.

A századforduló Európájában számos művész úgy tekintett az otthonra, mint egy újfajta életmód lehetőségére. Kós Károly számára a kalotaszegi Sztána falu mellett megépített Varjúvár jelentette az ideális életstílus megvalósításának eszközt, a nagyváros elhagyását a vidéki élet kedvéért.

„S én csak állok a hegy peremén, és tudom, és érzem minden porcikámmal most, hogy kellős közepén állok itt annak a Kalotaszegnek, mely ingyen-ajándékkal adta ne-

kem az ő csudálatos szépségének minden gazdagságát, amit lelke kincsházában ezer esztendő munkájával gyűjtött és megőrzött.”

Eredetileg nyaralónak, művésztanyának készült, az első világháború kitörésekor előbb az építész ideiglenes, majd 1918 karácsonyától végleges otthona lett. 1925-ben bővítették kétszintes toldással. Az emeleten dolgozó-, a földszinten cselédszoba volt, míg a középső épületrészben a földszinten konyha, az emeleten hálószoba, illetve 1925-ig dolgozószoba volt. A jellegzetes toronyban alul az ebédlő, társalgó, felül a gyerekszoba, illetve 1925-ig a hálószoba kapott helyet. 1944 októberében kifosztották, néhány évig egy sztánai gazda tulajdona volt, majd a család visszavásárolta.

Szentimrei-villa

A Szentimrei-villa 1925-ben készült el. Amint a mestergerenda szövege mondja: *„Épült ez a ház Isten segedelmével, a Nagypapa jószágából / Ágnesnek és Juditnak Kós Károly tervei után A.D. 1925”*. Kezdetben a mai épületnek csak az északnyugati szárnya készült el. 1937-ig nyaralóként működött, akkor a Szentimrei család kiköltözött Sztánára, és így a ház szükségszerűen kiegészült a négyzetes alaprajzú toronnyal, amely Kós Károly 1925-ös tervén már szerepelt. Ugyanebben az évben (1937) épült Kós Károly harmadik és egyben utolsó háza a Sztánai völgyben, a vasútállomás közvetlen szomszédságában található nyaraló, melyet lánytestvére, Kós Szidónia és családja számára tervezett. Ha figyelembe vesszük, hogy a Varjúvár 1925-ben bővült ki egy újabb épületszárnyal, abban az évben, amikor a Szentimrei-villa épült, illetve 1937-ben, a Szentimrei-villa bővítésekor épült a nyaraló, akkor észrevehető, hogy a három sztánai ház „egymást támogatva” növekedett mai formájára.

A Szentimrei-villában lakó személyek számának növekedése miatt (Szentimrei Jenő idős édesanyját kiköltözteti Sztánára) bővült a ház is: 1942-ben elkészült egy egyszobás lakrész, a torony északkeleti homlokzatához tapasztva. Ez a már létező, földdel fedett pincére épült, ezzel magyarázható, hogy enyhén el van fordítva az épület többi részéhez képest.

A túraútvonal rövid ismertetése

A Kós Károly 55 km-es gyalogos és 60 km-es kerékpártúra Kolozsvárról indul, majd a Kis-Szamos és a Nádas vízválasztóján halad. Balra a Kis-Szamos, a Kapus-patak, majd a Sebes-Körös völgyében kigyózik a Kolozsvár–Bánffyhunjad–Nagyvárad (DN1) országút, jobbra pedig, a Nádas völgyében, a Kolozsvár–Nagyvárad-vasútvonal.

A túrák regulája:

Jobbra erdő, balra legelő, azaz gerincutunkat – kevés kivétellel – jobb oldalról az erdő széle határolja, balra pedig kilátásunk van a völgyre.

Az első szakaszon bal felé Kolozsvárra, Szászfenesre, Gyalura, majd Magyarkapusra van rálátásunk. Gyalu után az országút a Kapus-patak völgyében halad tovább. Egy 703 m-es hágó után (itt van a körösfői átjáró relé, valamint a Sebes-Körös forrása) az országút a Körös folyása mentén hatol be a Kalotaszegi-medencébe. Innen a túra útvonala egy vízválasztón, meredek lejtők nélküli, széles hátságon halad át a 745 m-es Riszeg-tető jelölte hármaskő csomópont felé. Ettől nyugatra a Sebes-Körös, északra a Kis-Szamos egyik mellékpataka, az Almás, keletre pedig a Kolozsvár felé futó Nádas indul el. A Riszeg-tetőről a többi Kós Károly emlék- és teljesítésménytúrával egyező útvonalon közelítjük meg a célpontot, a Kós Károly tervezte sztánai villákat.

A túrák jellemzői	Gy55	K60	K40	K25
Útvonal hossza (km)	53,06	60,88	40,16	23,91
Szintidő* (óra)	12	10	7	6
Teljes szintemelkedés (m)	1551	1789	1210	713
Teljes szinterelkedés (m)	1368	1541	1050	753
A túra nehézségi foka	nehéz	nehéz	közepes	könnyű

* A kerékpárosoknak legkésőbb 17:30-ig meg kell érkezniük Sztánára, a Szentimrei-villához.

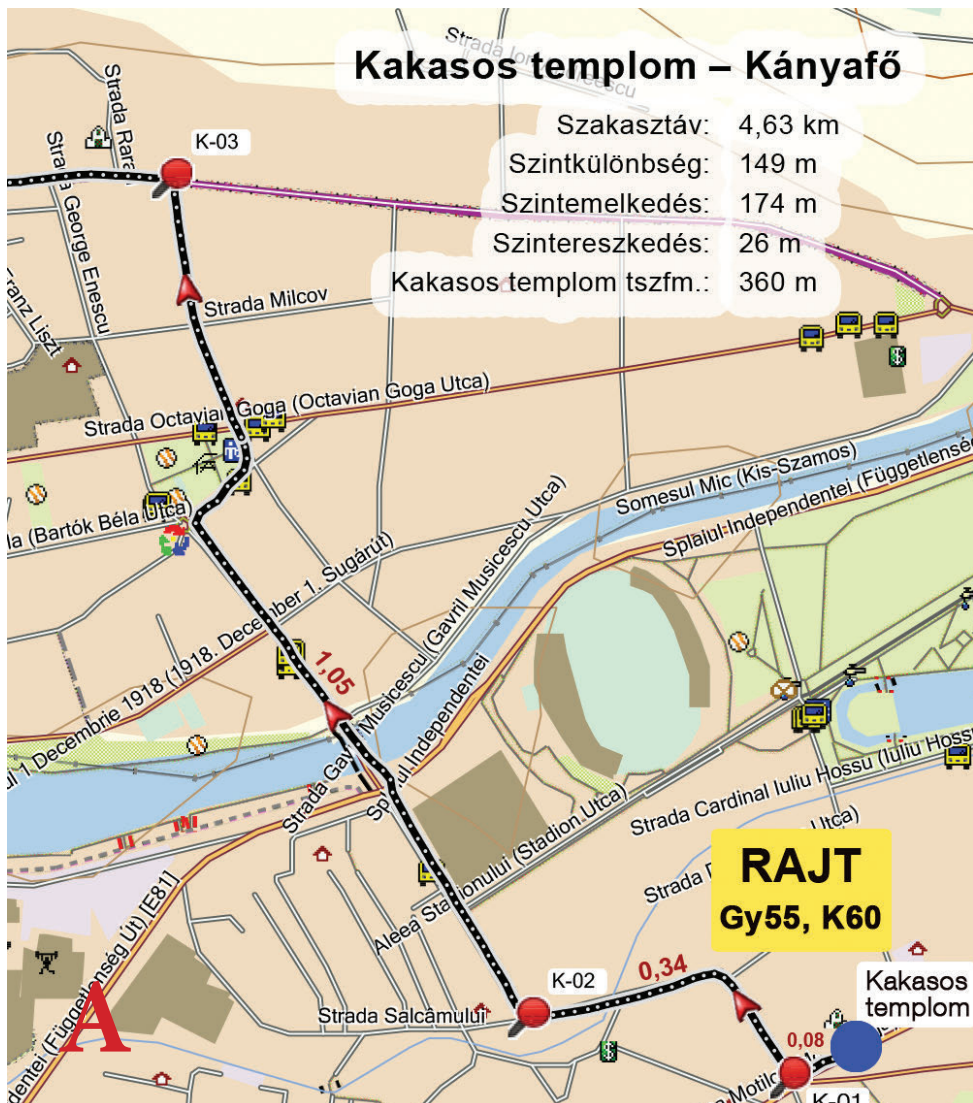
Kiszállási pontok

Azoknak a résztvevőknek, akik valamilyen okból nem tudják vagy nem akarják folytatni a túrát, a következő (autóval is könnyen megközelíthető) helyeket ajánljuk kiszállásra: Kapulat-nyereg, gorbói országút (3. EP), Gyerővásárhely, jegenyei műút (DJ 108C), kalotánadási műút (DC 135), Riszeg-tető (innen gyorsan le lehet ereszkedni Körösfőre).

ELSŐ SZAKASZ

Kolozsvár, Kakasos templom (RAJT) – Kányafő (1. EP) 4,63 km, +149 m

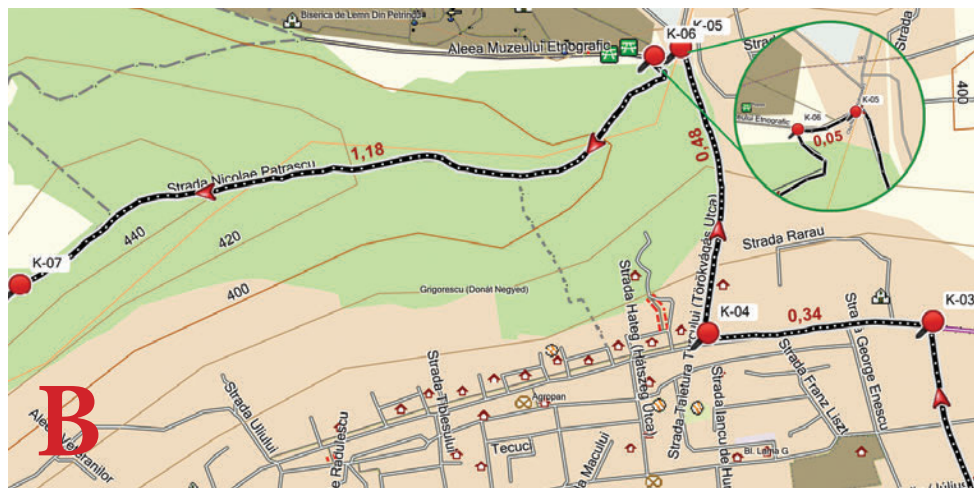
A Kakasos templomtól (360 m tszfm.) indulunk, a Mócok útján jobb felé. Betérünk jobbra az Ilie Măcelaru (Damjanich) utcába (K-01), majd szintén jobbra, az Uzinii Electricice (Villamos) utcába (K-02).

Elhaladunk az új sportcsarnok mellett, már láthatjuk a Hója gerincét, a Bornyó-mált (422 m tszfm.) és a Törökvágást. Átkelünk a Garibaldi-hídon, majd ennek folytatásán, a Garibaldi utcán haladunk előre, a 14 Iulie (Hétvezér) térig.

Itt jobbra térünk, majd balra, keresztezzük az Octavian Goga (Vasvári Pál) utcát, és a Traian Grozăvescu (Töhötöm) utcán haladunk előre a General Eremia Grigorescu (Rákóczi) útig (K-03). Ezen balra tartunk, egészen a Törökvágás utcáig (K-04).

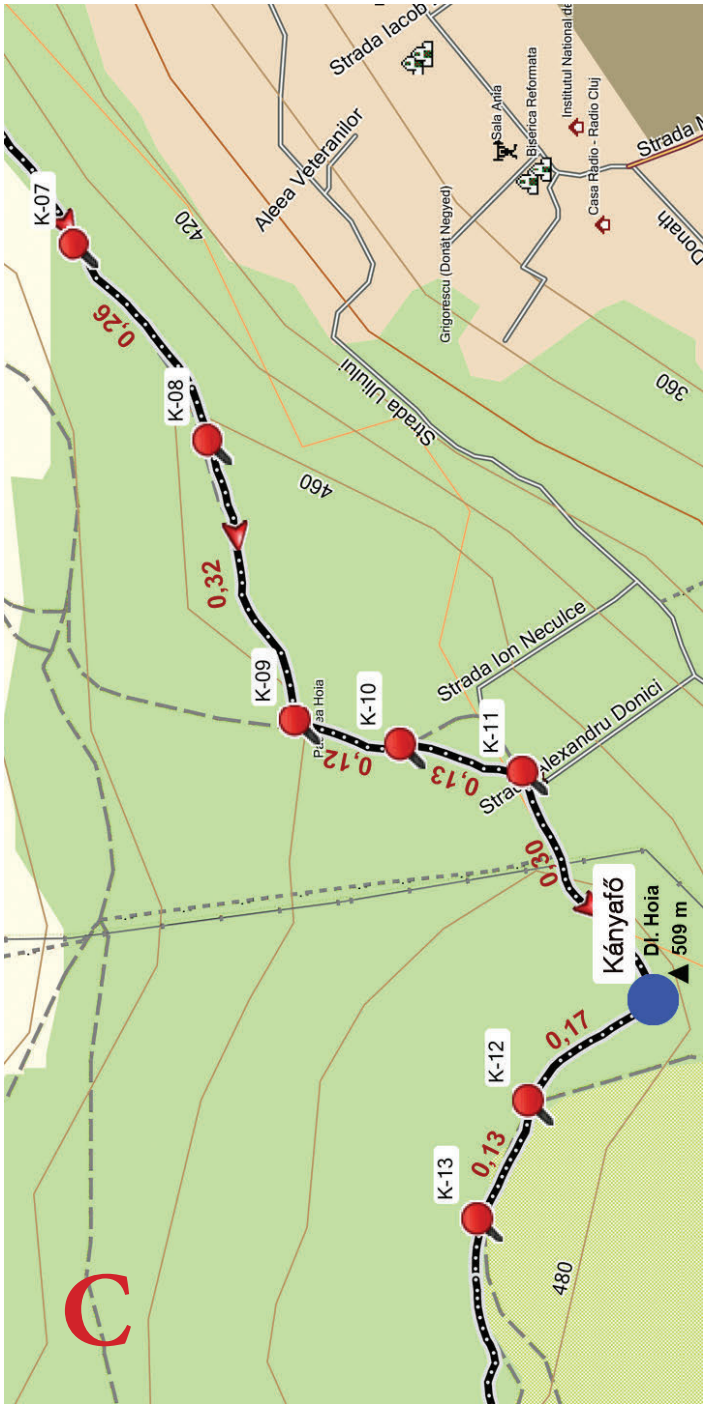
Jobbra haladunk a Törökvágás nyergéig (390 m tszfm.), ahol balra térünk a Néprajzi Múzeum felé (K-05), majd 50 m után feltérünk balra a kertek fölött húzódó útra (K-06, Nicolae Pătrașcu u.). Idáig 2,33 km-t tettünk meg.

Utunkat nyugati irányba, kertek mellett, majd a Hója-erdőben folytatjuk. Körülbelül 1,2 km után elágazáshoz érünk (K-07), itt tovább haladunk előre, nem térünk le jobbra. További 300 m-re újabb leágazó csapásra bukkanunk (K-08), itt is előre haladunk tovább.

Újabb 300 m után keresztezzünk egy köves utat (K-09), ezen balra felkanyarodunk a gerincre. Rövid idő után újabb elágazáshoz érünk (K-10): itt mindegy, merre megyünk tovább, az utak később újra találkoznak. Egy átjárásótorony közelében (K-11) érünk a gerinc-re, innen továbbhaladunk nyugati irányba, és hamarosan feltűnik a Kányafő (Dl. Hoia) magassági pontja (1. EP, 509 m tszfm.).

MÁSODIK SZAKASZ

Kányafő (1. EP) – Bátori-hegy (2. EP)

9,52 km, +144 m

Az ellenőrző ponttól tovább haladva a gerincen vezet az utunk, végig a Hajtás-völgye fejének peremén. Alig 200 m után útelágazáshoz érünk (K-12). Innen balra, lefelé az Uliului (Kányafői) u. végéhez lehet jutni. Tovább haladunk előre 130 m-t, és újabb elágazás következik (K-13), itt jobbra felfelé tartunk, majd néhány méter után balra, az erdő szélén haladunk. 660 m után elágazik az erdő szélén haladó út (K-14): innen balra/előre kell továbbhaladni, amíg kiérünk az erdőből (K-15).

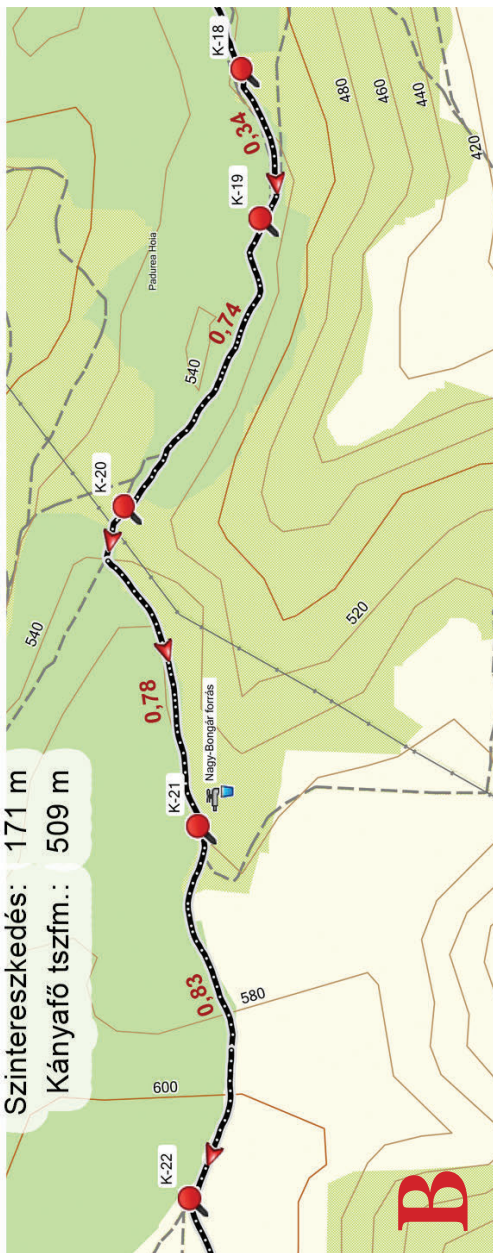
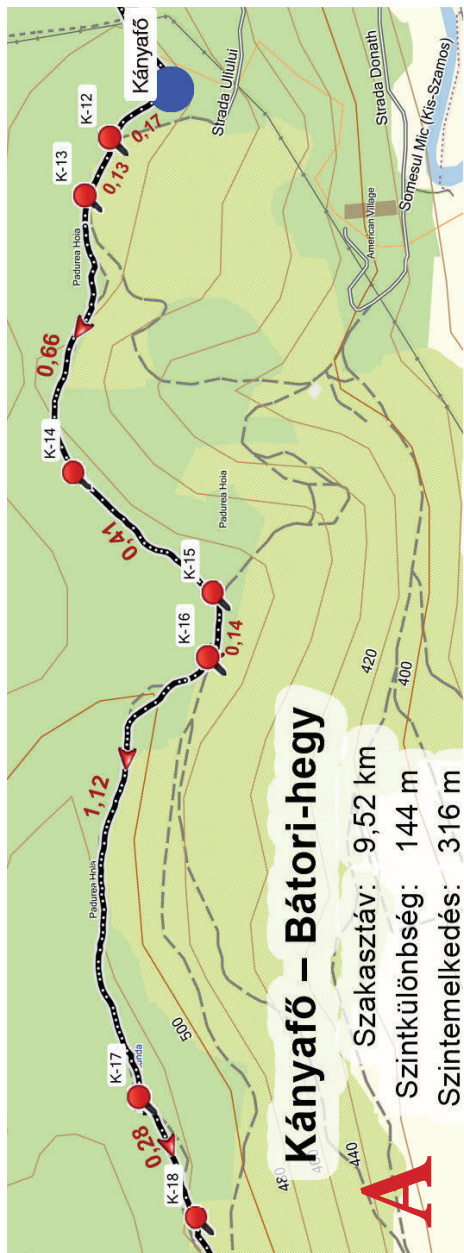

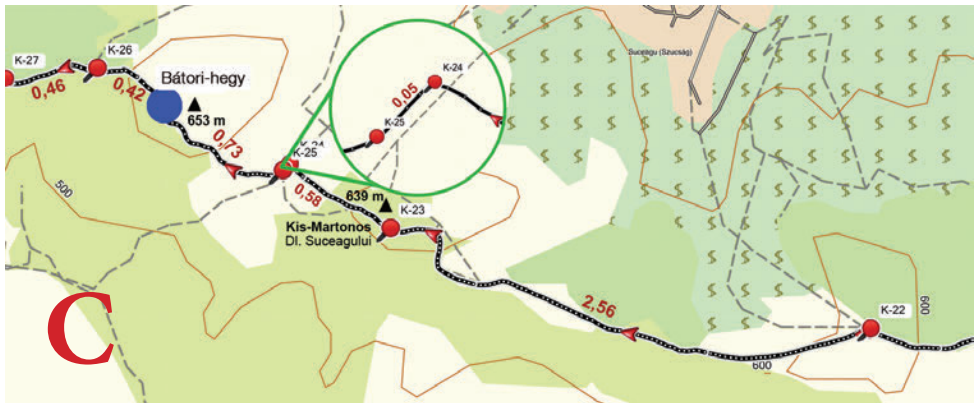
Itt jobb felé folytatjuk az utat, az erdő szélén. Alig 150 m után jobbra betérünk az erdőbe (K-16), egy jól észlelhető útra. 1,1 km-nyi útszakaszunk egy kör alakú tisztásra vezet (K-17, UFO-tisztás / Poiana Rotundă). Közben elhaladunk a Szent Pál-tető (533 m tszfm.) lapos csúcsa alatt. A tisztáson átkelünk, erdőben haladunk kb. 250 m-t, majd az erdőből kiérve (K-18) ennek a szélén jobbra megyünk tovább. 350 m után, egy régi határkőnél elágazik az út (K-19): innen balra/előre kell haladni. 750 m után, a Hajtás-völgyétől kb. 3 km-re, egy nyeregbe érünk (K-20). Balra alattunk a Bongár-patak völgye és a Kis Bongár-forrás. Jobbra a Hosszú-patak völgyébe ereszkednek a magasfeszültségű vezeték oszlopai. Innen 1,5 km a Csigadomb (Dl. Melcului, 615 m). Szászfenes felett vagyunk. A jobb oldalunkon levő erdő szélén haladunk tovább.

Az előbb említett nyeregtől számítva kb. 800 m távolságra, balra egy másik völgy nyílik, a Nagy-Bongár völgye (K-21). Kb. 5 perc alatt leereszkedhetünk a forráshoz. Miután kulacsainkat feltöltöttük és újra elindultunk, kb. 400 m után letérhetünk utunkról bal felé, és rövid sétát tehetünk a Csigadomb tetejéig, körülnézni.

Visszatérve oda, ahonnan letértünk, folytatjuk túránkat. Nyugatra feltűnik a Kis-Martonos tető (Dl. Suceagului, 639 m tszfm.), és a füves szekerút kettéválik (K-22). A jobb oldali ág Szucság faluba vezet. Mi a bal oldali utat választjuk, amelyik többnyire a gerinc vonalát követi.

Elhaladunk a Bagoly-sűrű mellett, majd egy gyümölcsösön át elérkezünk a Kis-Martonos alá. Innen egy földúton jobbra térünk, egy rövid és meredek kaptatón megérkezünk a tetőre (K-23), ahonnan látszik már a kopár Bátor-hegy. A Kis-Martonos tetőről nagyjából egyenes vonalban ereszkedünk le egy gabonaföldön keresztül vezető csapáson, amíg egy földúthoz érkezünk (K-24). Jobb oldalon egy nagyobb tanya látható. Mi balra tartunk, amíg a földút már ereszkedni kezd. Itt jobb oldalon találunk egy felfelé tartó füves ösvényt (K-25), amely a Bátor-hegy oldalán, bokrok között felvezet ennek tetejére (2. EP, 653 m tszfm.).

HARMADIK SZAKASZ

Bátori-hegy (2. EP) – Gorbói országút (3. EP) 8,91 km, –29 m

A Bátori-hegyről előre nézve látjuk, hogy további utunk jórészt erdős gerincen halad tovább.

Keresztezzük a Gyalu–Szucság-földutat (K-26, Kapulat-nyereg), 460 m után egy szélesebb földúttal találkozunk (K-27). Ezen jobbra térünk, 300 métert haladunk, és az A3 autópályához érkezünk (K-28).

Az út jobbra kanyarodik, és az autópályával párhuzamosan halad. 1,44 km után

át tudunk kelni a pálya alatt (K-29).

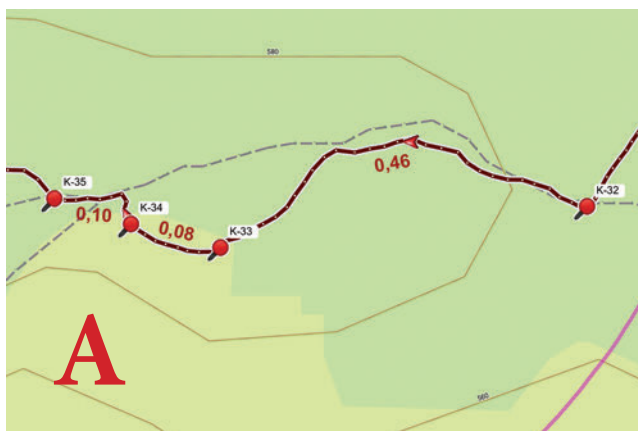
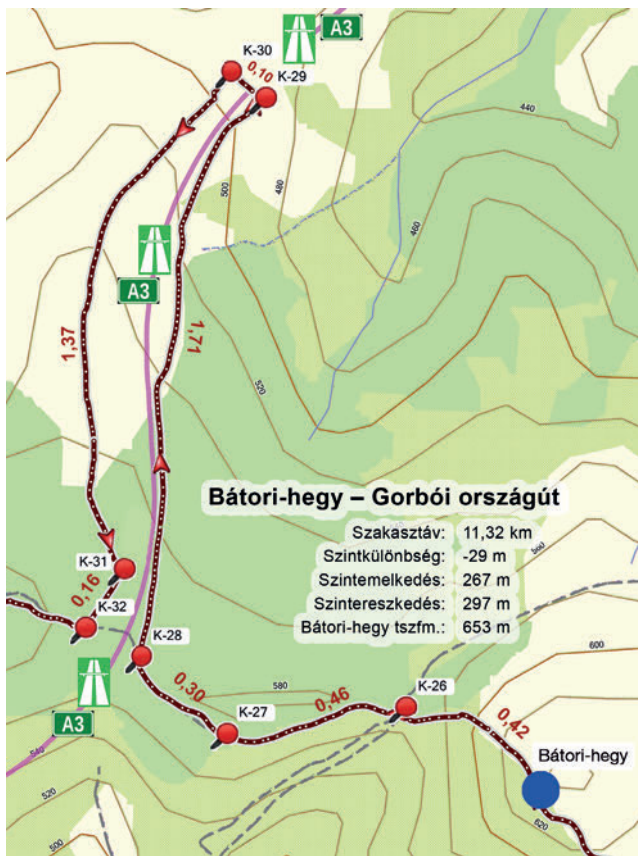
Az autópálya másik oldalán balra fordulunk (K-30), és elindulunk felfelé, a pályával párhuzamosan, az erdő sarkának (K-31) irányába.

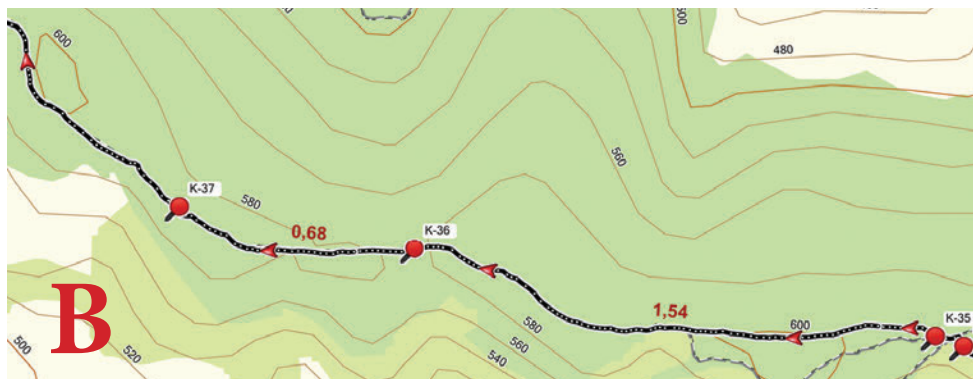
Innen tovább haladunk az erdő szélén, a földúton egészen ennek a végéig, amíg jobboldalt egy árnyékos erdei ösvényt észlelünk (K-32). A túra útvonala ezen folytatódik, majd kiérünk az erdő szélére, ahol pihenésre alkalmas hely fogad (K-33). Innen tovább kb. 100 m-t haladunk, majd egy elágazásnál (K-34) újra betérünk a Vistai-erdőbe. Az erdőben alig 100 m után újabb elágazást találunk (K-35), itt a jobb oldali úton megyünk tovább. Másfél km után kettéválik az út (K-36), a jobb oldali ágat választjuk. Innen 700 m-re, elhaladunk egy már 2006 óta nem működő szivattyúház mellett, utunk egy farönkökkel bélelt vizesárkon vezet keresztül (K-37).

A gerincutat (Bérci út) fákra festett H betűk jelölik (erdészek használják). Az út mellett láthatjuk a hajdani Gyalui járás és Nadasmenti járás közti határt jelölő követet (pl. 1 km-re az előző MP-tól: K-38).

A Nemesek erdejében járunk. A szivattyúháztól 3,3 km-re levő útelágazásnál (K-39) a bal oldali úton haladunk tovább. 350 méter után keresztezünk egy erdei utat (K-40), itt tovább haladunk előre, és alig 500 m-nyi kerekézést követően elérjük a Magyarkapus–Gorbó-műút melletti ellenőrző pontot (3. EP, 624 m tszfm.).

K-36

K-37

K-37

K-38

K-39

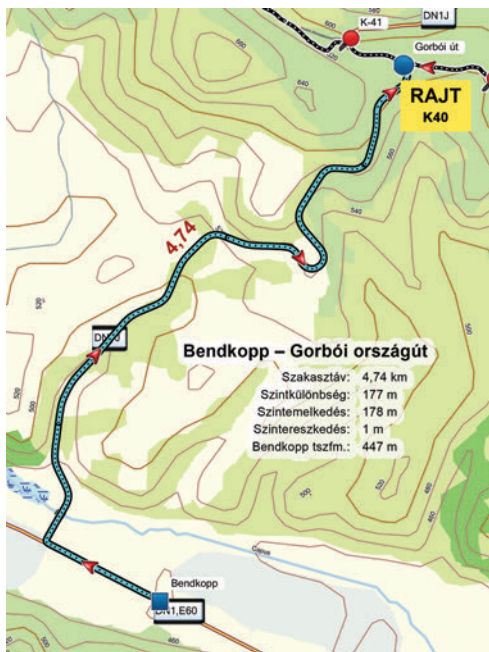
K-40

3. EP

NEGYEDIK SZAKASZ

Gorbói országút (3. EP) – Gyerővásárhely, Református Parókia (4. EP)
11,51 km, +24 m

Bélyegeztetés (Gy55/K60), illetve indítócsomagunk (K40) és energiacsomagunk átvétele után a műúton jobbra térünk, majd kb. 350 m-re, mielőtt az út jobbra kanyarodik, balra betérünk a műút túloldalán induló úton, a Nemesek erdejébe (K-41).

Előbb erdőben, majd füves úton, bokrok közt folytatjuk utunkat, aztán

legelőn, bivalyferedők mellett haladunk el, a bal oldalunkon látható Köves-hegy (686 m tszfm.) oldalában. Miután kiérünk az erdő szélére, mindig a bal oldalunkon levő erdőhöz közelebb eső úton kell haladni, nem letérni a völgy felé! Alig 1 km-nyire a gorbói úttól elágazáshoz érünk (K-42): itt mindegy, merre indulunk, mivel a két út nemsokára összefut. A bal oldali, felső út kevésbé sáros.

Tehenek által kitaposott úton megyünk tovább, további 1,5 km után forráshoz/itatóhoz érkezünk (K-43). Itt már Magyarkapus (Căpușu Mare) fölött vagyunk. Előttünk a Katona-hegy (Straja, 697 m tszfm. – erre nem kell felmászunk, hanem jobbról megkerüljük) és a Medvepad-domb (Dl. Ursului, 737 m tszfm.).

Miután vízkészletünket feltöltöttük, 600 m-nyi utat követően, a Nagyerdő szélén, elhaladunk a Gesztrágy (Straja) faluba vezető leágazás mellett (K-44). Rövidesen, alig 200 m után egy újabb „V” alakú elágazás állít választás elé (K-45): itt is mindegy, ennek melyik ágát választjuk, ezek később összefutnak. Innen fél km-nyire leágazik a Mákóba (Macău) tartó út (K-46). A túra balra, felfelé, a gerinc irányában folytatódik.

Szinten haladunk, majd a gerinc emelkedik, és jobbról rálátunk Mákóra, majd balról a völgybeli országútra és Magyarkiskapusra (Căpușu Mic).

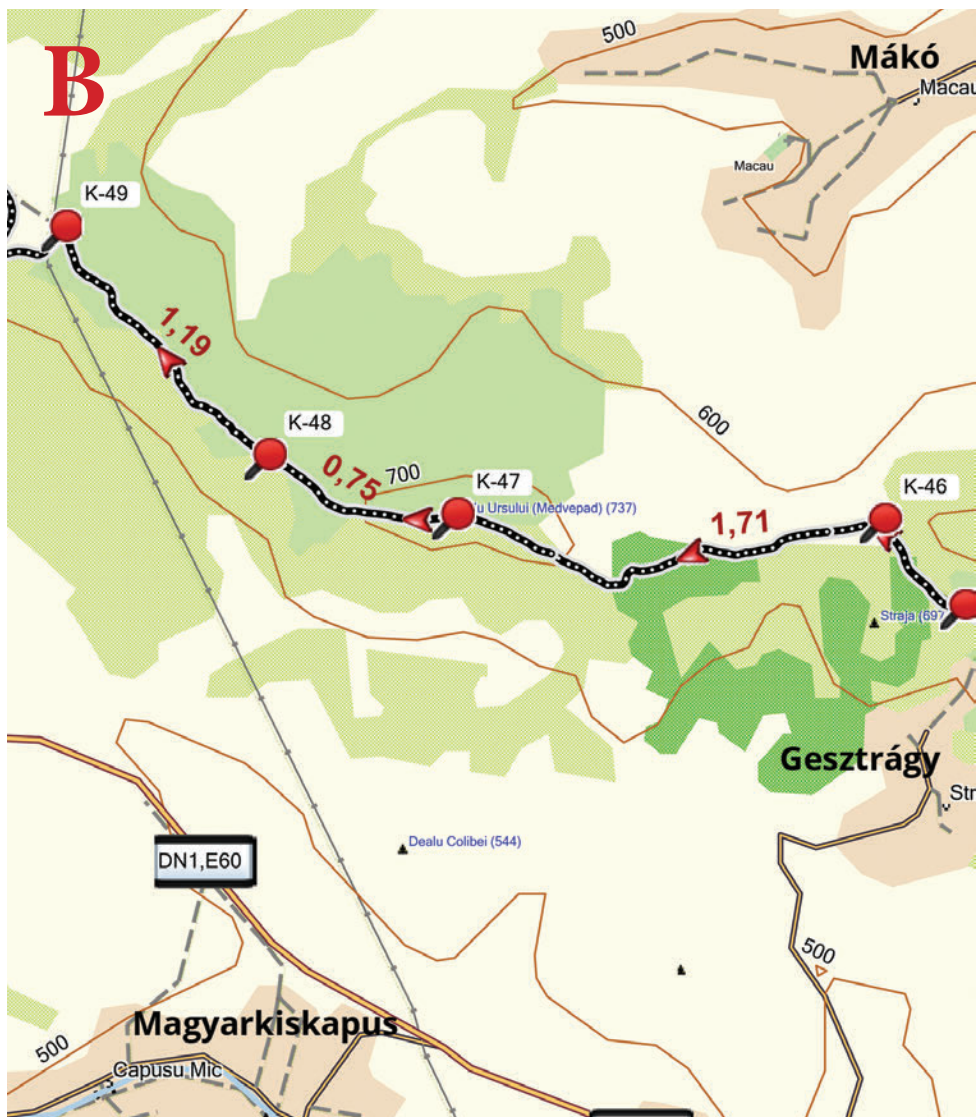
A gorbói úttól 5,5 km-re, a gesztrágyi letérőtől 2,4 km-re a Medvepad tetejére (K-47) érünk. Innen 750 m-t haladunk a gerincen, erdőszélén, majd betérünk jobbra az erdőbe (K-48).

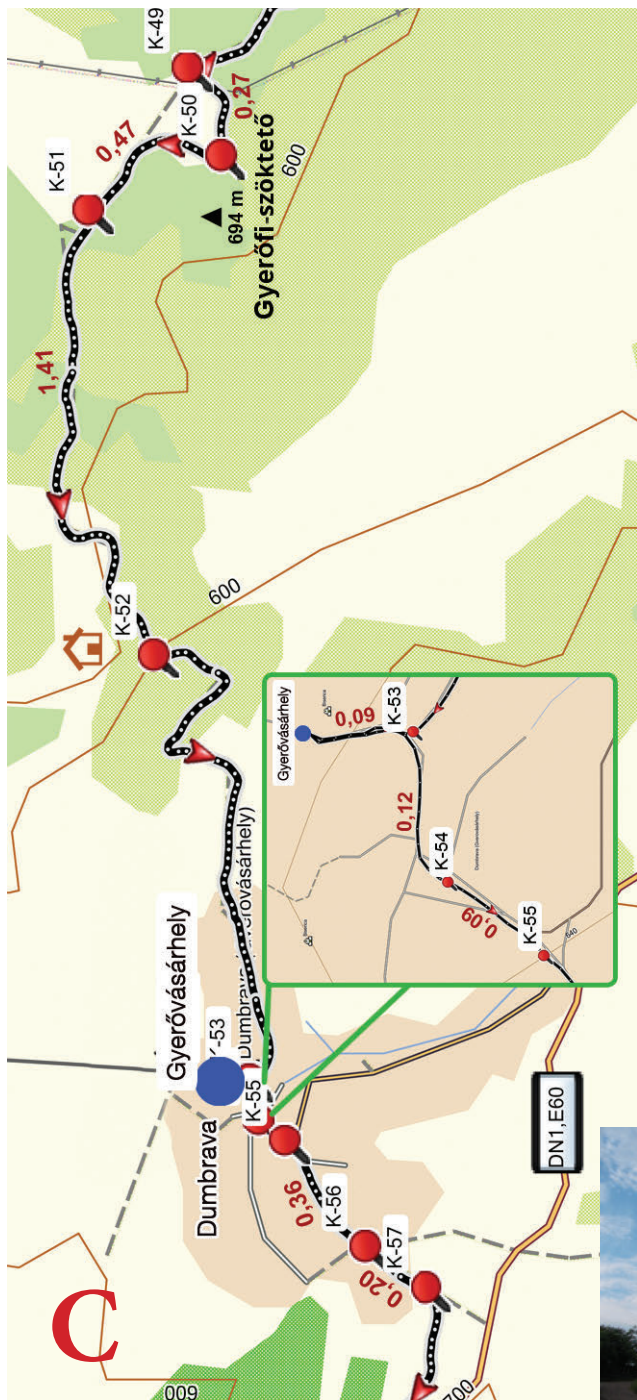
1,2 km hosszú erdei szakasz után, az erdő széléhez érünk (K-49), és a balra felfelé tartó csapáson kell tovább haladnunk, a dombon levő magasfeszültségű oszlop irányába.

A tetőre érve jobbra tartunk és hamarosan kiérünk a Gyerőffy-szöktetőre (K-50, 694 m tszfm.). Innen már látszik Gyerővásárhely (Dumbrava) és az odavezető út is. A szöktetőről jobbra indulunk, a bokros rész jobb oldalán haladunk, majd 470 m után balra betérünk a bokrok közötti ösvényen (K-51).

Kb. 1,5 km-en keresztül kígyózik az út a hegyoldalban lefelé, amíg elhaladunk egy, a jobb oldalunkon levő pásztorkunyhó mellett (K-52). Innen az ösvény balra, felfelé kanyarogva visz a tetőre, ahonnan majd beereszkedünk Gyerővásárhelyre.

A falu központjához közeli elágazásnál (K-53) jobbra fordulunk, elhaladunk a templom mellett, és megérkezünk a mögötte levő református parókiára (4. EP, 648 m tszfm.), ahol megpihenünk és igazolólapunkat bélyegeztetjük.

Gyerővásárhely

Bánffyhunyadról indulva Kolozsvár felé, a gyerőfalvi (pányiki) tetőről leereszkedve, a nemzetközi műútról balra kell letérni északi irányba. A műúttól 600 méterre, a ködös völgy katlanában helyezkedik el piros cserepeivel és kis, fehér, messzire világító tornyával Gyerővásárhely. A panoramikus, szépen fekvő település kb. 650-700 méter magasságban, a Gyerőfi-szöktető ölelésében terül el.

Amint neve is jelzi: „Gyerő”

– mert a Gyerőfiék ősi birtoka. A „Vásárhely” elnevezés onnan származik, hogy a Kapus vidékéről induló vásárosok, hogy a hágón álló vámot elkerüljék, a faluban alapítottak vásárt. A falu központjában a helye ma is látszik.

Az Árpád-kori település első okleveles említése 1288-ból, IV. (Kun) László királyunk idejéből való, amikor „terra Vassarhel”-ként szerepel a középkori latinnyelvű-oklevélben.

1296-ban már „2 Villa Vassarhel” (Vásárhely falva). A templomtól keletre állott a Gyerőfiék ősi kúriája. Erdeik, tavaik, szőlőik voltak a falu környékén, és birtokaik voltak Gyerőfalván (Pányik), Inaktelkén, Magyarokiskapuson, Bánffydongón, Magyargyerőmonostoron.

Gyerőfi Miklós (Kalotai), III. András barátja és kiszabadítója, ajándékba kapta a királytól a birtokot. Gyerőfi Gáspár, Gyerőfi János, Gyerőfi György és asszonyaik patrónusai voltak a falunak és az egyháznak.

Egyháza 1330-ban Gyaluhoz tartozó önálló káptalan. 1606-ban Gyerőfi Ferenc Mikola Ferencel részt vettek a Medgyesi Zsinaton, ahol kimondják az „új hit” szabadságát. A Gyerőfi, a Mikola, a Radnót és a Kabos családok a jobbáysággal együtt áttértek a protestáns hitre. A Gyerőfiék havasi román szolgákat telepítenek be a faluba, és ma is látható, hogy az őslakossággal szemben helyezkednek el házaik.

A nemzetközi műútról látni lehet délkelet irányban a Gyerőfi-szöktetőt – a sziklás, meredek tetőn a néplenda szerint Gyöngyös Gyerőfi lovával leszöktött a mélybe, amint a szarvast üldözte.

Érdeemes egy percre megállni a Kós Károly tervei alapján készült, jó állapotban megmaradt községházánál.

A református gyülekezetben még él a népviselet, a lányok ünnepeken még felveszik őseik viseletét. 1990 után sikerült visszaszerezni az egyház elkobzott föld- és erdőterületeit. A falu lakossága napjainkban kb. 190 magyar református, 60 román ortodox és 150 roma.

Gyerővásárhely református temploma

1831-ben felépül a mai templom a régi templom helyén. A templom mennyezetén a következő felirat található: „E mennyezet építtetett a gyerővásárhelyi ecla. költségével Kolozsvári Asztalos Lőrincz által 1757-ben”. A másik felirat szerint a mennyezet a templom egy részével együtt Görgényi András papsága idején, 1771-ben épült. Ekkor bővült ki a templom.

A templombelső látványosságai

1. A 81 darabból álló festett kazettás mennyezet 1757-ből Kolozsvári Asztalos Lőrinc munkája (Umling Lőrinc – az Umling asztalos család, az 1740-es évektől az 1790-es évek közepéig meghatározó szerepet játszott a kalotaszegi és sok mezőségi templombelső díszes kialakításában). Ornamentikája tartalmaz bibliai elemeket, mitológiai figurákat és ősi magyar virágmintákat.

2. 1770-ben készült el a szép festett szószékkorona, csúcsán a fiókáit etető pelikánnal. A szószékkoronán mindkét Umling fiú dolgozott, Lőrinc a hangvető párkányzatán, János a koronán.

3. A szószék mellett a falba beépítve található Gyerőfi Gáspárné Mikola Erzsébet sírköve 1578-ból. A Gyerőfi-címeres sírkő latin nyelven állít emléket a nagyasszonynak.

4. Szép dísz a templomnak a barokk orgona, amelyet a század elején vásárolt a gyülekezet a kolozsvári szász evangélikus egyháztól. Előjátósos hangszere és páratlan értékű díszítése miatt országos szinten az elsők között tartják számon.

5. A déli falba beépítve latin nyelvű felirat található: „Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk”.

Összeállította: Mihály János gyerővásárhelyi református lelképásztor

Közreműködött: Maksay Katalin, Szabó Zsolt és Venczel Enikő

Bibliográfia: Malonyay Dezső: *A magyar nép művészete*; Kiss Margit: *Kispetri, református templom*; Furu Árpád: *Kalotaszeg népi építészet*; Kabay Béla: *Kalotaszegi műemlékek kis adattára*; Mihály Ferenc: *Elpusztult templomi festett famennyezetekről*; Buzás Pál (szerk.): *Kalotaszeg antológia*. 1–2. 1990–2008; *Kalotaszegi krónikáscskák*. Egybeszedte Kovács Kuruc János és Szalai Erzsébet Ildikó.

Fotók: Magyarai Hunor, Juhász Ábel, Szántó Tünde

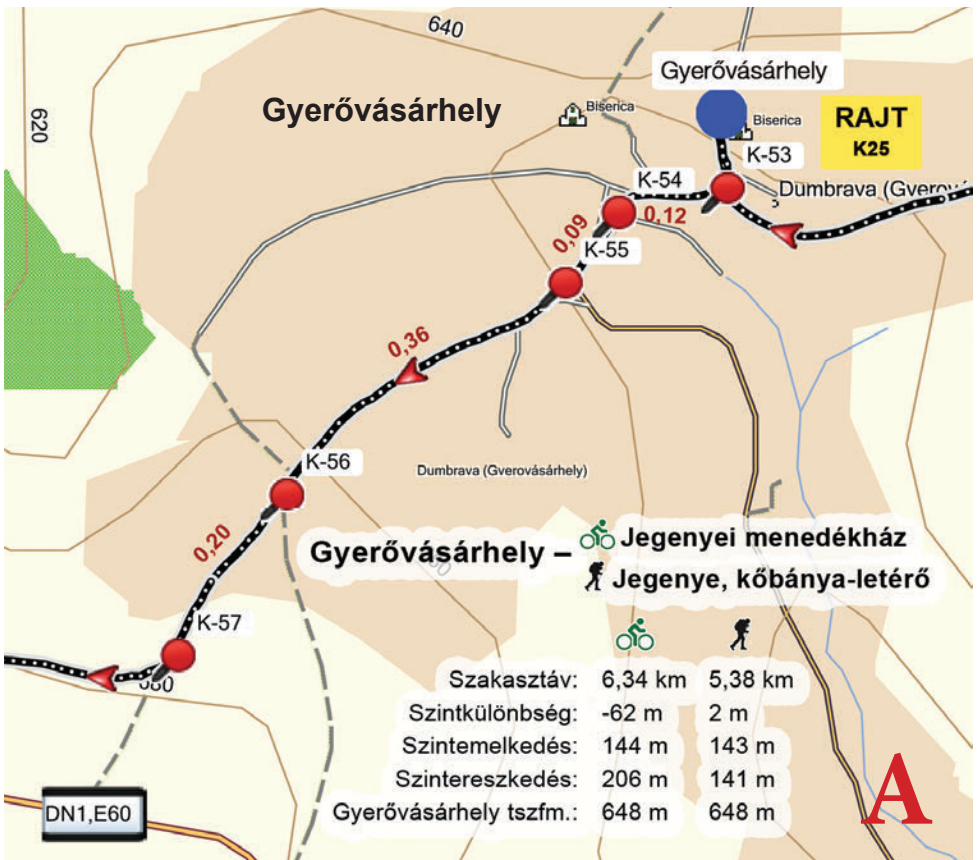
ÖTÖDIK SZAKASZ

**Gyerővásárhely, Református Parókia (4. EP) –
Jegenyei menedékház (K60) / Jegenye, kőbánya-letérő (Gy55) (5. EP)
6,34 km / 5,38 km, –62 m / +2 m**

A K25-ös túra résztvevői a református parókián átvehetik indítócsomagjukat, és rajtolhatnak. Indulás előtt tanácsos vízkészletünket feltölteni, mert a továbbiakban már nem találkozunk forrással.

A falu központjában levő fenyőligetnél balra térünk (K-54), majd 100 m után jobbra (K-55), és a faluból kivezető gödrös aszfaltúton haladunk egy keveset.

350 m után erről az útról letérünk jobbra, egy földútra (K-56), az országútra merőlegesen, majd innen 200 m-re ismét jobbra, egy szekérútra (K-57), amely az országúttal majdnem párhuzamosan, szinten halad. Balra nézve láthatjuk a tetőn levő mobil- és egyéb távközlési antennákat.

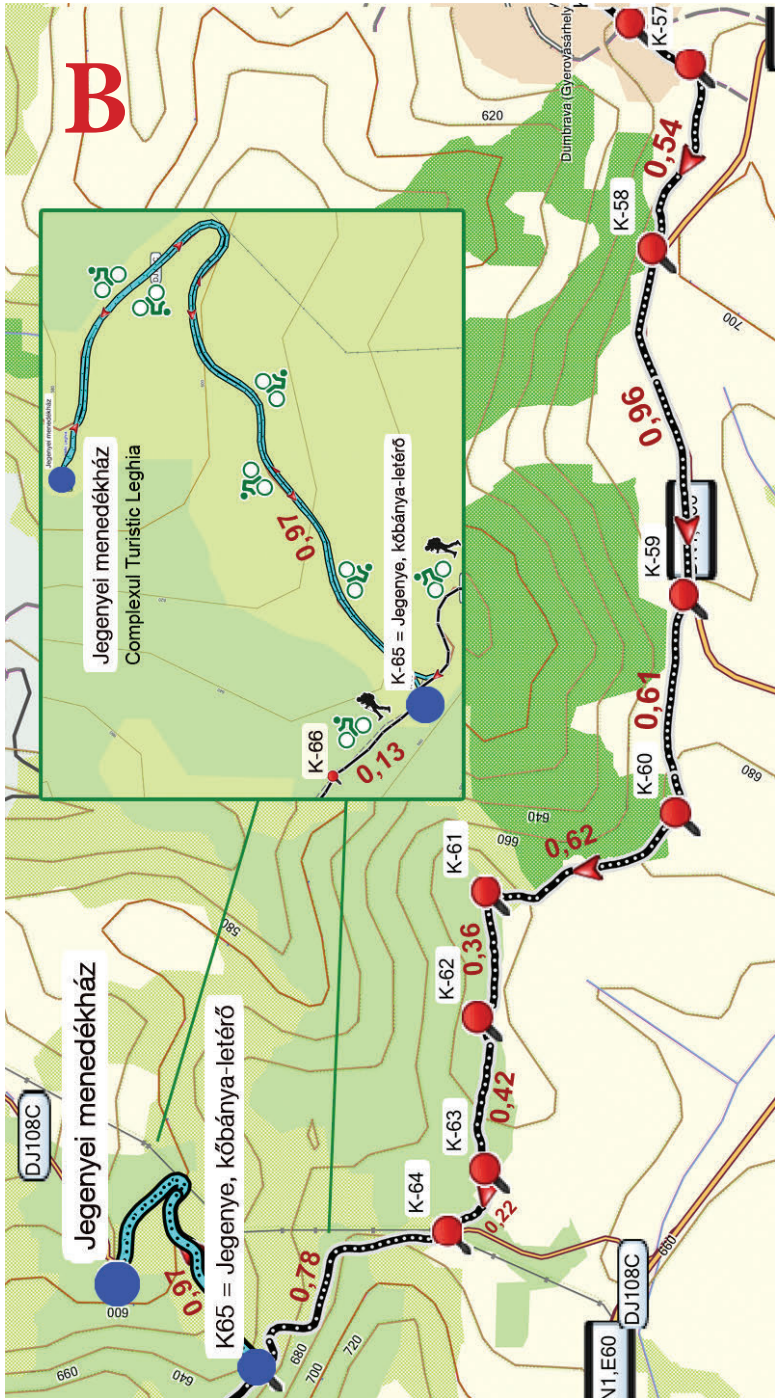

Amikor ez az út a Pányiki-tetőn (K-58) becsatlakozik a főútra, mi a főút mellett jobboldalt haladó mezei úton megyünk tovább 1 km-t, majd erről jobbra térünk (K-59) egy szekérúton, és felmászunk egy dombtetőre. Innen völgyfejek peremén haladunk a Nagyerdő irányába. Balra nézve a távolban látjuk a körösfői átjátszótornyot.

A dombtetőn jobbra kanyarodunk egy füves útra, a jobboldalt levő bokrok mentén (K-60). Nagyjából a 700 m-es szinten, Szent László-pénzzel beszórt úton, 600 m után elérjük a Nagyerdő szélét (K-61).

Megjegyzés: esős-sáros időben tanácsos a K-56 MP-nál balra kanyarodva, az aszfaltúton tovább haladni egészen a főútig, majd azon fel a tetőig, elkerülve az agyagos-sáros szekérutat.

Továbbmegyünk nyugati irányba az erdőben haladó ösvényen, 350 m után egy tisztásra érünk, ahol tekintélyes méretű szemétdombot találunk (K-62).

Innen balra kell haladni, az erdő szélén levő bokrok mellett, és 400 m után kiérünk az erdő szélére (K-63).

A továbbiakban 200 méteren keresztül megyünk az erdő szélével párhuzamosan a Jegenyébe vezető aszfaltozott útig (K-64). Ezen jobbra térve haladunk 0,77 km-t a kőbánya felé vezető letérőútig (Gy55 5. EP, 650 tszfm.).

A K60 résztvevői további 1 km-t kerekednek az aszfaltúton a jegenyei menedékházig (5. EP, 586 m tszfm.).

HATODIK SZAKASZ

Jegenyei menedékház (K60) / Jegenye, kőbánya-letérő (Gy55) (5. EP)
– Riszeg-tető (6. EP)
7,74 km / 6,78 km, +159 m / +95 m

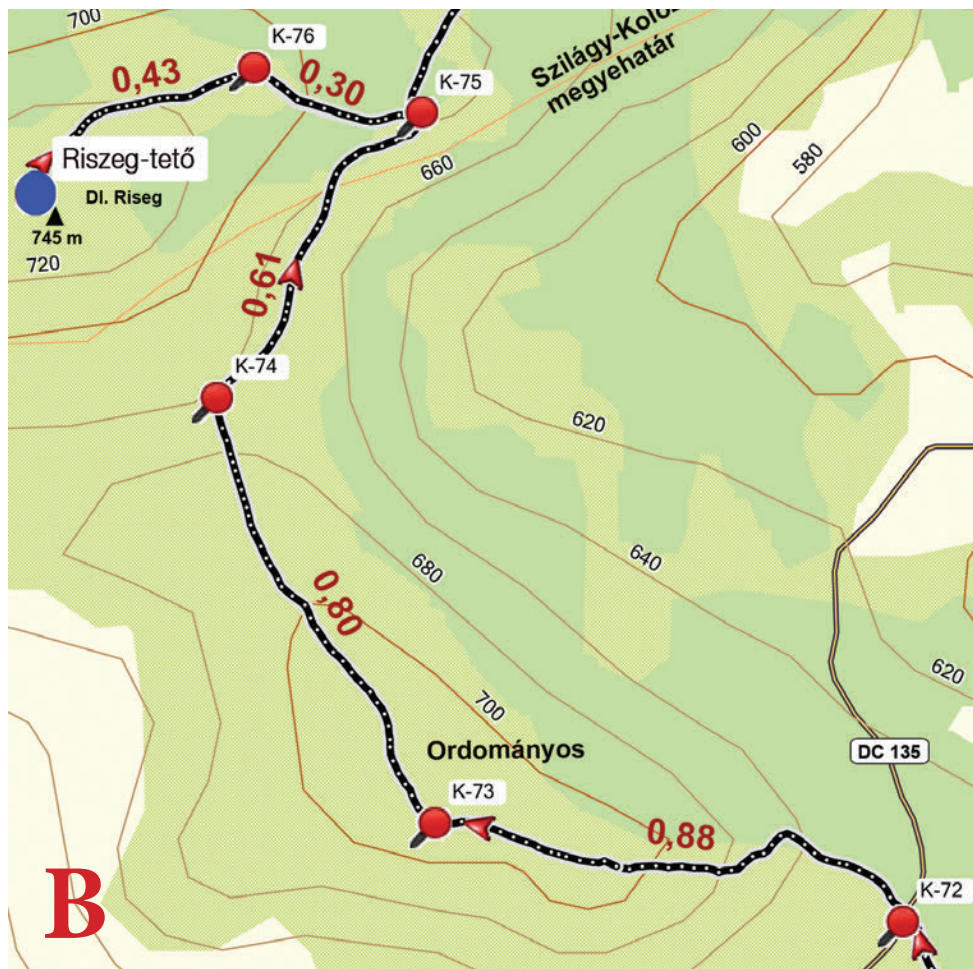
A menedékháztól a kerékpárosok visszaindulnak felfelé az úton, majd 1 km után, egy éles bal kanyarban, az országútról jobbra letérnek egy makadámútra Kalotánádas (Nadáșu) falu, illetve a jegenyei kőbánya felé (K-65 = Gy55 5. EP). Innen újra közös útvonalon haladnak a gyalogosok és a kerékpárosok. 130 m után, egy elágazásnál (K-66) a bal oldali, előre tartó ágon megyünk további 160 m-t, amíg jobboldalt egy pásztor kunyhót látunk (K-67). Ezzel szemben balra fordulunk, és betérünk az erdőbe egy szekérúton. Aránylag meredek, de rövid (90 m szintemelkedés 700 m-en) útszakasz után elérjük az erdő szélét, ahol megpihenhetünk (K-68). Alattunk az elhagyott körösfői motel.

Innen tovább jobb felé, erdőszélen haladunk tovább 670 m-t egy egyre jobban kivehető füves szekérúton, majd átvágunk egy keskeny erdősávon, amíg a mező sarkából egy sűrű erdőbe jutunk (K-69). A rövid (660 m-es) erdei szakaszon előbb enyhén balra tart és emelkedik az út, majd szinten haladunk, végül

kicsit jobbra kanyarodva ereszkedünk az erdő sarkán levő tisztásig (K-70). Innen már nyílt terepen visz az utunk, végig az erdő szélével párhuzamosan, az elején kicsit emelkedve.

Kb. 1 km után elágazáshoz érünk (K-71), innen bal felé Körösfőre lehet menni, a távolban feltűnik a falu zsindeyes templomtornya. Mi jobbra indulunk, az erdő szélével párhuzamosan haladó füves úton. 500 m-t gyorsan tekerve, keresszük a tőlünk jobbra levő Kalotánádasra vezető aszfaltos utat (K-72).

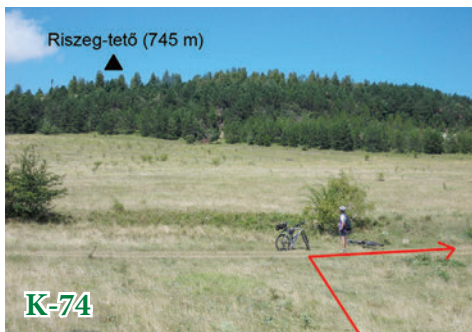

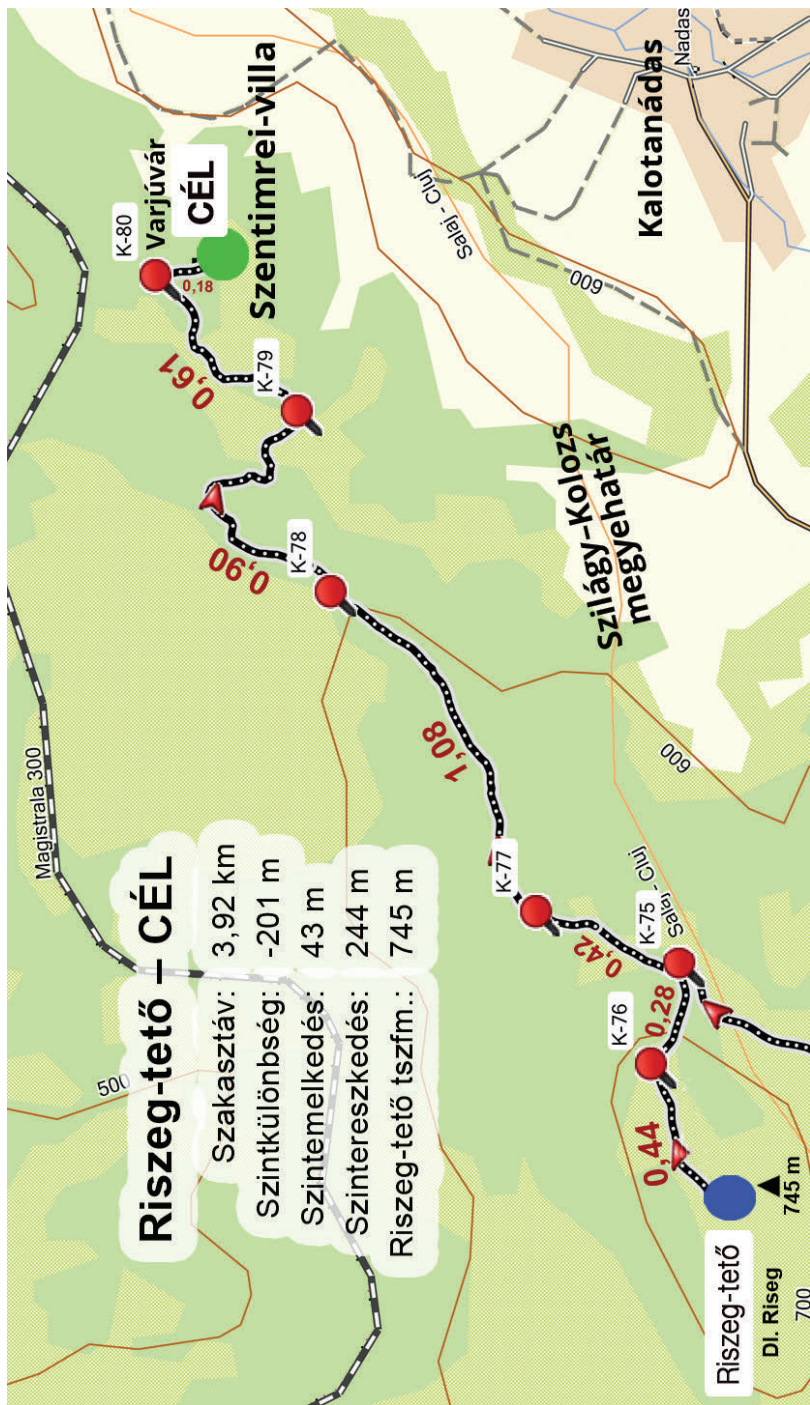
Átkelünk az úton, és a bozót szélét követve, alig 900 m-en megmásszuk az Ordományos-dombot (737 m tszfm.). Lehetőleg a domb peremén haladjunk, amíg megérkezünk a dombtetőt jelző kőig (K-73).

Innen szép rálátásunk van az eddig megtett útra és Körösőfőre. Nagyon figyeljünk a tövises cserjékre, ezen a terepen könnyen kilyukadhat a kerékpár gumija!

Jobbra nézve jól kivehető a Riszeg-tetőn levő hatalmas átjárásórtorony és az odavezető út. Óvatosan (a tövises bokrokat figyelve!), toronyiránt ereszkedünk 800 m-t, amíg keresztezzük a Körösőfőről a Riszeg-tetőre vezető utat (K-74).

Ezen jobbra indulunk, majd 600 m után, egy hajtúkanyarban (K-75) balra fordulunk. Erdős részen keresztül haladunk tovább a tető felé. 300 m után, a jelzéseket követve feltérünk balra (K-76), és megcélizzuk a tőlünk 430 m-re levő Riszeg-tetőt, a túra legmagasabb pontját (6. EP, 745 m tszfm.).

HETEDIK SZAKASZ

Riszeg-tető (6. EP) – Sztána, Szentimrei-villa (CÉL) 3,92 km, –201 m

Igazolólapunk bélyegeztetése után a Riszeg-tetőről visszaindulunk azon az úton, amelyen feljöttünk, egészen a hajtútkanyarig (K-75). Itt a jól látható piros sáv jelzést követve balra fordulunk, az erdőbe. Tovább lomberdőben haladunk. Kb. 400 m után elágazáshoz érünk (K-77), innen a jelzések tovább előre irányítanak. 1 km múlva kiérünk az erdő szélére, de néhány méter után a jelzéseket követve újra be kell térnünk az erdőbe (K-78).

Egy ideig (450 m-t) az erdő szélével párhuzamosan haladunk, majd jobbra kanyarodunk a jelzések nyomán, és meredeken ereszkedünk az erdő széléig, a Sztána-patak völgyébe.

Egyenesen előre átkelünk egy tisztáson, majd a patak hídján, és balra fordulunk (K-79). A jelzett úton továbbhaladunk, és 600 m után, ahol utunk beletorkollik egy

makadámútba, szemben észrevesszük a Varjúvárat (K-80). A makadámúton jobbra térünk, és kb. 200 m után megérkezünk a Szentimrei-villához, a túrák CÉLjához.

Itt a Szentimrei Alapítvány tejfölös-túrós-tepertűs puliszkával fogja megvendégetni a túrázókat. Hideg ital fogyasztására is lesz lehetőség.

VISSZAUTAZÁS KOLOZSVÁRRA

Sztána, Szentimrei-villa – E60-as főút, Delia Panzió
5,90 km, +63 m

A visszatérés Kolozsvárra lehetséges a szervezők által biztosított mikrobuszokkal vagy autóbuszokkal és kerékpár-szállításra alkalmas járművekkel. A CÉLba való érkezés és pihenés után, 18 óra körül a résztvevők együtt elindulnak Kalotanádas felé.

A Szentimrei-villától balra indulunk, felfelé, a Csiga-domb irányába. Földes-köves utunk jobbról kerüli meg a dombot, és kb. 800 m után felérünk egy magaslatra (K-81). Az út jobbra kanyarodik, és baloldalt a völgyben megpillantjuk Kalotanádas-t. Ezután szinten haladunk 2 km-t, egészen a DC 135-ös kalotanádasi műútig (K-82). Ezen jobbra térünk.

Kb. 1,6 km-en keresztül 60 m-t emelkedik az út, míg elérjük a tetőt (K-72). Innen 1,3 km-t végig ereszkedünk, amíg keresztezzük az E60-as európai utat (K-83), amelyen balra térünk, és 100 m után megérkezünk a Delia Panzióhoz. Itt találkozunk a ránk várakozó szállító járművekkel.

Esős-sáros időben, a gerincről induló füves ösvényen hamar le tudunk ereszkedni Kalotanádasra (a szinten haladó út ilyenkor nagyon sáros, kerékpározásra alkalmatlan). A falu aszfalozott útját keresztezve jobbra fordulunk, és a falu végéig kereküzünk, ahol egy szélesebb, nagy járművek fordulására alkalmas helyen várnak a résztvevőkre a szállító járművek.

A túrázókat a Kolozsvár bejáratánál levő Vivo! parkolójáig szállítjuk.

Hazautazás vonattal

A résztvevők önállóan is visszatérhetnek Kolozsvárra, saját költségükön, vonattal, a sztánai vasútállomástól:

- TFC IR 18482, indul 15:16-kor, érkezik 15:59-kor
- Interregional Călători R 15884, indul 16:39-kor, érkezik 17:34-kor
- SNCFR R 3630, indul 17:21-kor, érkezik 18:15-kor
- TFC IR 15036, indul 17:51-kor, érkezik 18:33-kor
- SNCFR R 3076, indul 18:35-kor, érkezik 19:30-kor
- Interregional Călători IR 15856, indul kb. 21.00-kor, érkezik 21:42-kor.

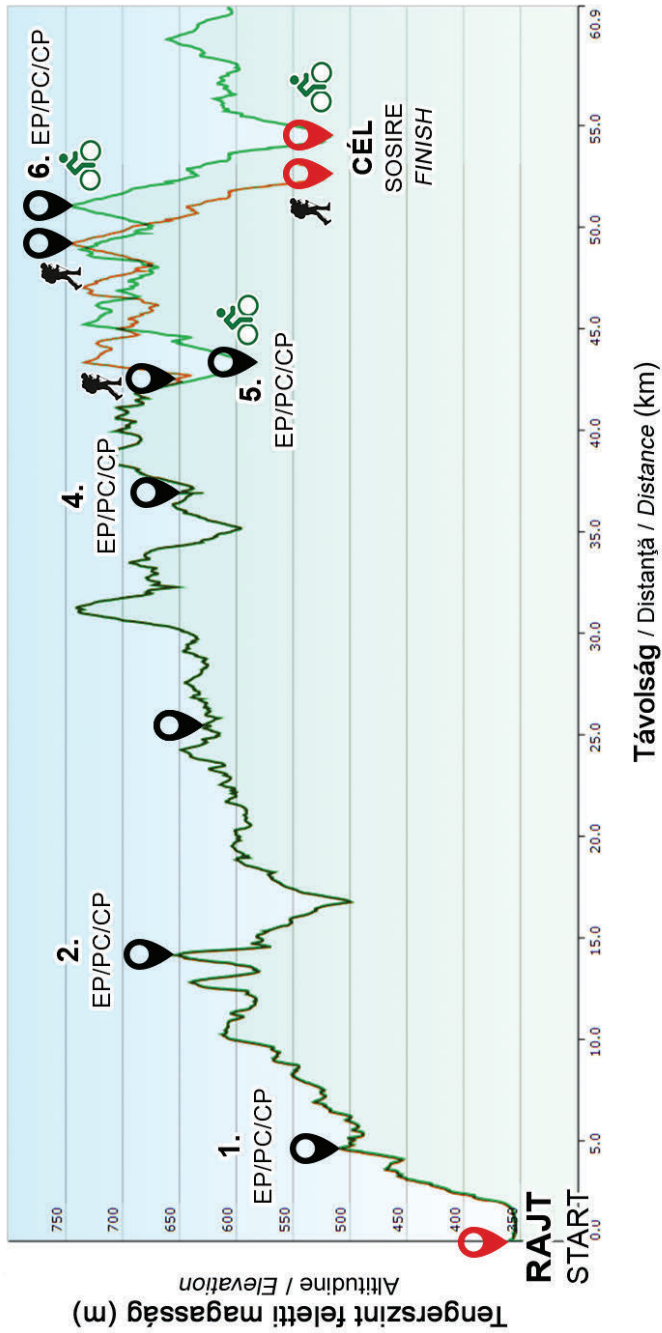
Szálláslehetőség Sztánán

Azok, akik a túra végén nem akarnak visszatérni Kolozsvárra, előzetes foglalással megszállhatnak a Szentimrei-villában. A szállás ára egy éjszakára 30–40 lej, melegvizes zuhanyozási lehetőséggel.

Foglalás és további információk:

riszeg2004@yahoo.com, 0374-959244, 0745-850004, 0770-588389.

ÚTVONALPROFIL

ELLENŐRZŐ PONTOK ADATAI

EP	EP neve	Eddig megtett táv (km)		Célig még van (km)		Köv. EP-ig még van (km)		Tszfm. (m)	Szintkülönbség a köv. EP-ig (m)			
												
RAJT	Kolozsvár, Kakasos templom	0	0	53,06	54,98	4,63	4,63	360		149		149
1. EP	Kányafő	4,63	4,63	48,43	50,36	9,52	9,52	509		144		144
2. EP	Bátori-hegy	14,15	14,15	38,91	40,83	11,32	11,32	653		-29		-29
3. EP	Gorbói országút	25,47	25,47	27,59	29,51	11,51	11,51	624		24		24
4. EP	Gyerővásárhely, Református Parókia	36,98	36,98	16,08	18,00	5,38	5,38	648		2		-62
 5. EP	Jegyenyei menedékház		43,32		11,66		7,74	586				159
	Jegyenye, kőbánya-letérő	42,36		10,70		6,78		650		95		
6. EP	Riszeg-tető	49,14	51,06	3,92	3,92	3,92	3,92	745		-201		-201
CÉL	Sztána, Szentimrei-villa	53,06	54,98					544				

Támogatók / Sponsori / Sponsors

Megvalósult
a Magyar Kormány
támogatásával

(BNW_Systems)

nobilacasa.

Adrenalin
Park
TRĂIEȘTE AVENTURAI

photogo
www.photogo.ro

Partnerek / Parteneri / Partners

Médiapartnerek / Parteneri media / Media Partners

